

УДК 336.65.

Білявський В.М.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту*

зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Заяц А.І.

здобувач вищої освіти

Національний авіаційний університет

КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Для країни підприємства є запорукою стабільного фінансування й економічної стійкості, тому стан вітчизняних підприємств привертає не менш важливу уваги під час війни. Підприємства зіштовхуються з непередбачуваними ризиками з квітня 2022 року, що змушують їх відшукувати нові методи й підходи щодо вирішення проблем які спричиненні воєнним вторгненням з боку РФ. Актуальність питання ефективного управління ризиками на підприємстві підкріплюється правовим режимом воєнного стану в Україні.

Велика кількість підприємств зазнали великих збитків, деякі були повністю зруйновані, інші тривалий час потерпали від дефіциту електроенергії. Відмінність впливу воєнних дій на підприємства у першу чергу можна пов'язати з їхньою регіональною приналежністю. У цілому територію України можна поділити на чотири ключові категорії [1].

До першої категорії відносять частково окуповані регіони, до яких відносять: Луганську, Донецьку, Харківську, Запорізьку й Херсонську області. Це категорія регіонів, які частково перебувають під окупацією або, в яких ведуться активні бойові дії. Повсякденна діяльність підприємств на цих територіях дуже обмежена й небезпечна. Слід розуміти, що активні бойові дії руйнують фізичну здатність підприємства здійснення виробничої чи будь якої іншої діяльності.

До другої категорії відносять: Миколаївську, Одеську, Сумську, Чернігівську й Київську області. Це зона прифронтових регіонів, яким безпосередньо загрожує воєнне вторгнення, тому

підприємницька діяльність на цих територіях є обмеженою.

Опорними регіонами визначають ті, на території яких можна вести «безпечну» підприємницьку діяльність. До них відносять регіони центральної України: Полтавську, Черкаську, Дніпропетровську, Кіровоградську, Вінницьку й Житомирську області. Вони відіграють важливу роль у логістиці оборонних й гуманітарних вантажів.

Останню категорію характеризують області Західної України. Вони найменше постраждали від воєнних дій агресора, тому ведення бізнесу у цих регіонах залишається безпечним з мінімальним ризиком вторгнення. На стан бізнесу цієї категорії впливає і фактор внутрішньо переміщеного населення.

За підсумками 2022 р. [2] падіння національної економіки склало 30,4 %, рівень споживчої інфляції склав 26,6 %, відбулася девальвація вітчизняної валюти з 29 грн./дол. *USD* до 40 грн./дол. *USD*, що позначилося на вартості всіх товарів й послуг в країні. Слід зазначити, що вирішальною рисою для малого й середнього бізнесу стала його географічна прив'язка до споживача. Окрім, падіння добробуту населення і зростання цін, з початком повномасштабного вторгнення і дотепер бізнес втратив канали зовнішньої торгівлі з *РФ* й Білорусі.

Одним із шляхів подолання негативних наслідків впливу війни на бізнес є збільшення частки експорту. Все більше підприємств налаштовані на зовнішній ринок. Ключовими перешкодами впровадження експортної діяльності є відсутність знань й досвіду роботи, кваліфікованого персоналу, ризику й зачасту, невідповідність продукції вимогам зовнішніх ринків [3].

Після закінчення війни, фахівців очікує нова хвиля викликів для бізнесу. Це недостатній рівень знань, експертизи й технологічного розвитку, нестача кваліфікованих кадрів, складність фінансування для відновлення, зниження конкурентоспроможності й платоспроможності населення, недоступність дешевого ресурсного забезпечення і, як наслідок, малий рівень адаптації до нових умов господарювання. У взаємовідносинах з владою бізнес-сектор вбачає такі проблеми: блокування податкових накладних, затримку транспорту на кордоні, зокрема, черги на прикордонних пунктах перетину кордону й відмова у доступі до державних програм підтримки. Після початку повномасштабної війни з боку влади

важливо вживати заходів з підтримки українського бізнесу для подолання кризи.

Від початку повномасштабного вторгнення основними викликами для підприємств стали падіння попиту й платоспроможності споживачів, розрив ланцюгів постачання й дефіцит фінансування. У той же час відбувається постійне зростання вартості сировини, матеріалів та енергоресурсів, дефіцит кваліфікаційних працівників, брак знань тощо. Попри дії уряду з підтримки малого і середнього бізнесу більшості підприємств доволі складно відновити господарську діяльність з цілого ряду причин. Не зважаючи на все перераховане вище слід відзначити й перспективні напрямки підтримки бізнесу, а саме: вихід підприємств на ринки ЄС, утворення виробничих кластерів та індивідуальна державна підтримка бізнесу. Використовуючи данні інструменти розвитку підприємства мають змогу збільшити власну капіталізацію й відновити обсяги довоєнної господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ливч Д. Нове обличчя українського підприємництва. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/29/690937/>
2. Жирій К. Час для роботи: як відновлювався та адаптувався український бізнес за рік війни. УНІАН в Google News. 2023. URL: <http://surl.li/gbzvs>
3. Biliavska, Yu., Mykytenko, N., Romat, Ye., & Biliavskiy, V. (2023). *Category management: Industry vs trade. Scientific Horizons*, 26 (1), 129–150.

УДК 339.1

Волошин А.В.

*старший викладач кафедри маркетингу та управління бізнесом
Національний університет «Києво-Могиланська академія»*

**КРАХ SILICON VALLEY BANK ТА ЙОГО ВПЛИВ НА
НАЦІОНАЛЬНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ США:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Важливість фінансового сектору в економічному зростанні країни досить широко досліджувалася в економічній науці. Так Bagehot (1873), Schumpeter (1912), Shaw (1973) та Levin (1997)